

“Dit zijn momenten waarop je zou hopen wel te geloven.”

Gedrevenheid botst met ziekte

TEKST [FERRY BIEDERMANN](#)

FOTO'S [PATRICK STERNFELD](#)

Max van Weezel blijft op en top de journalistieke professional.

“Wanneer komt de Benjamin uit? Dit zou wel eens postuum kunnen verschijnen. Als ik jou was zou ik tegen die tijd even bellen om te zien hoe het gaat.”

Het is geen wrange grap, het is hem ernst - het laatste wat hij wil, is dat er iets fout gaat in de berichtgeving.

De ziekte, alvleesklierkanker, die Van Weezel vorig jaar op zijn zesenzestigste trof, is een hele nare en heeft hem sterk doen afvallen.

Hij eet met moeite en is afgemat, zelfs drie maanden na een zware operatie. De vooruitzichten zijn onzeker. Veel hangt af van een uiterst zware ronde chemotherapie van zes maanden, of die aanslaat, of hij die wel aankan, en zelfs dan.

Zijn woning in de Amsterdamse Rivierenbuurt is, zoals verwacht mag worden van een journalist en fervent, of zeg maar obsessief, volger van het nieuws en de politiek, volgestouwd met kranten, bladen en boeken. Anet Bleich, eveneens een van de journalistieke grootheden van Nederland en al vier decennia samen met Van Weezel, probeert hem geregeld iets te laten eten en is bezorgd dat hij zich weer te veel inspant.

Het is een enorme mentale aanslag op een man die, zoals hij het zelf ook beschrijft, altijd veel ballen tegelijk in de lucht hield: parlementair verslaggever en commentator bij Vrij Nederland, presentator bij Met het Oog op Morgen op Radio 1, redacteur en presentator van het radioprogramma Argos van de VPRO, jarenlang voorzitter van het pers- en politieke debatcentrum Nieuwspoort in Den Haag en actief bij de Nederlandse Vereniging van Journalisten waar hij vicevoorzitter van het bestuur was.

“Een stap terug? Het zijn er wel honderd.”

Om nog maar te zwijgen van de boeken, waarvan het meest recente, *Vrienden Tegen Wil en Dank*, samen met Wilma Borgman, onlangs is uitgekomen. Plus nog columns, soms met dochter Natascha, onder meer in *Trouw*, het NIW en op *Jonet.nl*, en, uiteraard, zijn bijdragen aan de Benjamin. De lijst houdt niet op. Hij is een workaholic die nu gedwongen rust moet houden. “Wat? Een stap terug? Het zijn er wel honderd,” brijst hij. De prestatiedrang die hem tot voor kort zo getekend heeft, schrijft hij toe aan een klassiek geval van tweede Joodse naoorlogse generatie-complex. “Wat Ischa Meijjer ‘het jongetje dat alles goed moest maken’ noemde, dat herken ik heel erg.”

Uit een zionistisch-socialistisch nest Van Weezel, geboren in Amsterdam in 1951 maar opgegroeid in Den Haag vanaf zijn tweede, vertelt dat hij van vaderskant uit een zionistisch-socialistisch nest komt. Hij heeft zijn Joods-zijn nooit onder stoelen of banken gestoken, het is een band die veel voor hem betekent: “De column in het NIW heb ik tot aan de operatie gedaan. Nog op vakantie in Amerika, daar waren we vlak voor de operatie.” Het gaat hem er uiteraard ook om een bijdrage te leveren aan het debat, gehoord te worden, zijn geluid te laten doorklinken.

— Was er een Joodse omgeving waar je opgroeide?

Ik ben in een heel kleine Joodse omgeving opgegroeid, want dat was in Den Haag. Als je veel Joden wilde zien, moest je toch wel naar Amsterdam. Dan heb ik het over de jaren vijftig, begin jaren zestig. Het was echt een hele kleine, gehavende gemeenschap wat er buiten Amsterdam nog aan Joden was. Ik heb op Joodse les gezeten, dat was er wel.

— Vrijwillig of wilden je ouders dat heel graag?

Ik denk dat mijn ouders dat heel graag wilden. We waren niet ontzettend religieus maar mijn ouders waren allebei actief bij de WIZO. Zwemlessen en zo deden we bij Maccabi sport. Dus alles wat er was aan Joods verenigingsleven, greep je wel aan.

Alles in proportie blijven zien

Hij betreurt de teloorgang van het intellectuele linkse milieu, waar socialisme en zionisme heel goed samen gingen. “Dat is een beetje mijn achtergrond, een milieu waar ook 1 mei werd gevierd maar ook het collectebusje van het Joods Nationaal Fonds op de schoorsteen stond. Dat is wel een wereld verwijderd van nu. De liefde voor Israël leeft toch een beetje in rechts Nederland, bij de VVD, de ChristenUnie, de Christelijke partijen, een stuk

minder bij de PvdA, D66 en GroenLinks. Dat geeft me altijd wel iets verknijpts, wat de binnenlandse politiek betreft, omdat ik me heel verwant voel juist met die linkse partijen terwijl ik wel een geharnast voorstander van Israël ben.”

— Dat is soms een spagaat?

Ja.

“Meestal is het gewoon van, ‘meneer moet u erlangs? Wilt u het bubbelbad in?’”

Het zionistisch-socialistische ideaal leeft ook minder binnen een eveneens rechtser Joodse gemeenschap, ziet Van Weezel. Je wordt bij kritiek op Israël al snel als “landverrader” aangemerkt, zegt hij.

De situatie in Nederland is gepolariseerd, er zijn weer meer antisemitische uitlatingen en dat heeft ook te maken met de opkomst van het islamitische fundamentalisme, dat valt niet te ontkennen, zegt Van Weezel.

Maar als gepokt en gemazeld politiek commentator ziet hij momenteel wel een kabinet dat de Joodse gemeenschap goed gezind is, zeker waar het gaat om aanvallen zoals op het koosjere restaurant HaCarmel in Amsterdam: “Zo’n kabinet als dit staat echt wel aan de kant van de Joodse gemeenschap in dit soort dingen. Mensen als Slob en Schouten, en Grapperhaus ook. Er is ook veel kritiek geweest, van ‘jullie zijn te slap’. Ik vind dat je het erg in proportie moet zien. Ten eerste: walgelijk wat er gebeurd is bij HaCarmel, maar de roep die er vanuit een deel van de Joodse gemeenschap

was, dat er duidelijk moest worden vastgesteld dat het geen idioot was maar een terrorist – waarschijnlijk is het een fanatieke idioot namelijk – en willen bewijzen dat er anti-Joods terrorisme gaande is in Nederland dat wel eens een hele grote omvang kan krijgen als de overheid niet ingrijpt, dat strookt gewoon niet met mijn eigen ervaring.

Ook als ik naar het Mirandabad ga en mijn Davidster om heb, heb ik nooit echt gemerkt dat je meteen in elkaar wordt geramd door Marokkaanse jeugdbendes. Meestal is het gewoon van, ‘meneer moet u erlangs? Wilt u het bubbelbad in?’”

– *Er is ook nog iets anders, van herken je je eigen stad nog? Voel je je nog wel thuis? Zie je de veranderingen met lede ogen aan of is dat gewoon het leven, veranderen de dingen gewoon?* Nee, het tweede dus. Dingen veranderen gewoon ... komma, alleen wel belangrijk dat dat verleden gekoesterd wordt, wel belangrijk dat er een Joods Cultureel Kwartier is, wel belangrijk dat er een Verzetsmuseum is, wel belangrijk dat er een Joods Historisch Museum is. Wel belangrijk dat mensen er ook naartoe gaan, wel belangrijk dat leerlingen van hun docenten onderwijs krijgen over ‘waarom staat dit hier’. Wel belangrijk dat de gedachte aan de verdwenen Joodse gemeenschap in Amsterdam gekoesterd wordt.

– *Belangrijk vanwege de mensen die er nog zijn? Dat we onze geschiedenis moeten kennen? Waar ligt dat belang?*

Het belang ligt er volgens mij in dat juist in een tijd dat Nederland en Amsterdam door de migratie aan het veranderen zijn - en ik denk niet dat Wilders gelijk heeft met: “het hele land wordt geïslamiseerd”, maar dat er wijken zijn en scholen waar in 2050 moslims de meerderheid uitmaken, lijkt me duidelijk - nou, helemaal niet erg, als dat er maar niet toe leidt dat ideeën die we in Nederland ontwikkeld hebben over vrouwenrechten, homorechten, scheiding van kerk en staat, maar ook de door de Tweede Wereldoorlog toch wel wat bijzondere positie van de Joodse minderheid, als die maar niet in de verdrukking komen.

Rationele houding

– *Je hebt zelf met religie nooit echt iets gehad?*

Nou, dat wil ik niet zeggen. Ja, sinds mijn ziekte komen er steeds meer rabbijnen over de vloer die vragen of ik geloof en of me dat houvast biedt...

– *En?*

Nee, in die zin van dat ik denk, er is een God en een hiernamaals en helemaal niet erg als je doodgaat want er is ook nog een hemel... Nee dat geloof ik allemaal niet. Maar ik ben wel lid van de NIHS, het orthodoxe kerkgenootschap van Amsterdam...

– *En het begrafeniswezen...*

En het Joods Begrafeniswezen. Mijn hele familie, inclusief het hartstikke linkse deel, ligt begraven op Muiderberg. Ja, we vieren in de familie wel de traditionele

feesten, zoals Rosj Hasjana en Pesach. En ja, wat ik daarnet vertelde van de WIZO, Haboniem, Maccabi, ja, zo hebben we mijn dochter ook weer opgevoed, met zwemmen doe je bij Maccabi, en de jeugdvereniging daar hebben we Ichoed Haboniem voor, dus ik voel me wel deel van de Joodse geschiedenis en de Joodse cultuur...

– *Je gelooft dus niet in God, maakt dat nu wat uit?*

Ja, dat heb ik de rabbijn die langskwam ook gezegd, dit zijn momenten waarop je zou hopen wel te geloven.

“Dat is zeker mooi, om een dochter te hebben die de vlam overneemt.”

– *Je blijft toch te rationeel daarvoor?*

Ja, maar dat is dus helemaal niet prettig. In deze situatie is dat echt niet prettig. Het is wel zo, ik blijf er rationeel tegenaan kijken, ja, maar ik heb wel momenten dat ik denk van, was ik maar heel gelovig, of dit is Gods wil en daar moet ik me bij neerleggen. Dat heb ik dus niet. Ik heb wel een enorme band [met het Jodendom], in de vorm van de Joodse gemeenschap moet voortbestaan, Israël moet voortbestaan, en ik heb een obsessieve belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog en oorlogsmonumenten. – *Je blijft het dus belangrijk vinden dat dingen door blijven gaan, misschien ook door je dochter? De toekomst blijft je interesseren?*

Absoluut, ja. Het is heel bijzonder om een dochter te hebben die, zonder dat Anet en ik haar ooit daartoe gedwongen hebben, integendeel, zich een beetje inzet voor dezelfde dingen waarvoor ik me op haar leeftijd ook inzette.

– *Is dat een soort voortleven?*

Dat is zeker mooi, om een dochter te hebben die de vlam overneemt. Maar ook met een problematische kant. Ze heeft een boek geschreven dat *De Derde Generatie* heet en ik schrok er ook wel van dat dingen waarvan ik dacht: die zijn typisch voor de tweede Joodse naoorlogse generatie, dat workaholic-achtige, de enorme prestatie Moraal, de lat zo hoog leggen en je voortdurend doelen stellen die je helemaal niet kan bereiken zodat je er doodongelukkig van wordt, zij beschrijft dat eigenlijk weer over de derde generatie. Het is een mooi boek...

Nooit tevreden

– *Als je terugkijkt zouden er dingen zijn die je anders had gedaan?*

Het was niet in balans. Het was te veel van, dit wil ik ook nog doen, dat wil ik ook nog geschreven hebben. Ik heb er niet genoeg aan om een succesvol parlementair journalist te zijn, ik wil ook nog radiopresentator worden. Dat is vast wel ten koste gegaan van een normaal gezinsleven,

voldoende aandacht voor je familie, genoeg naar de sportschool. Er zijn een heleboel dingen waarvan ik nu denk, dat had wel een onsje minder gemogen, Max.

— *Je hebt dan ook wel wat bereikt uiteindelijk, een naam, reputatie, erkenning...*

Ja, vind je?

— *Vind je van niet? Nog steeds niet?*

Ik weet het niet. Nou ja, ik krijg nu wel sinds die ziekte heel veel lieve brieven, en mensen op bezoek en reacties waar wel heel veel waardering uit spreekt.

— *Ik las dat Rutte je belde?*

Ja, die belde gisteren nog.

— *En Wouter Bos komt binnenkort op bezoek. Is dat het soort erkenning dat je wilde, is dat genoeg?*

Ik heb altijd moeite gehad te beseffen wie ik was en wat mijn positie was, hoeveel mensen van me hielden en hoe belangrijk ik voor veel mensen was. Hoeveel mensen me ook als een leermeester in het vak beschouwen. Ik heb dat eigenlijk nooit beseft tot ik ziek werd en al die brieven

kreeg waarin dat stond. Het zijn niet alleen politici die op ziekenbezoek zijn gekomen maar ook mensen van redacties, van Vrij Nederland, van de NOS, de VPRO en wat ik erg mooi vind, heel veel jongere collega's die echt iets hebben van: 'ik heb van jou het vak geleerd, jij was altijd zo gul in het mij op weg helpen in het vak en aan contacten helpen'.

— *Daar moet je toch enige voldoening uit kunnen putten?*

Ja, maar ik denk ook, had ik dat maar eerder beseft.

— *Toch weer dat kritische op jezelf?*

Achteraf had ik de laatste jaren iets heel verongelijks en had ik blijkbaar die ziekte nodig om me te beseffen wat voor onzin dat was. Door de ziekte heb ik eigenlijk ook een beetje vrede met mezelf gekregen. Maar goed, het is een beetje zonde dat je daar a: zesenzestig voor moet zijn en b: ernstig ziek voor moet worden. •